

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ BILUNARĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Annal V

Cultura, cultura va scăpa pe Români și cultura
numai națională poate fi. A. Papiu Ilarianu

Un
exemplar:
Lei 80

N-rele 22-24

CLUJ, 1 și 15 Decembrie 1928

INSTR. INV. - ENJOR
BIBLIOTECA
SIBIU
CUPRINSUL

BIBL. P. A. C. P. I. O. L. J. S. I. - SIBIU
INV. No. P. 65 19 75

CELEBRAREA UNIRII: După zece ani — — — — —	Ion Clopoțel
Acum zece ani, în Bucovina — — — — —	Sextil Pușcariu
Directivele românești după zece ani — — — — —	N. Dașcovici
Cine a făcut România-Mare — — — — —	Valeriu Moldovan
Macedoromâni (Situația lor după zece ani dela Unire) — — — — —	Th. Capidan
Câteva observații asupra bisericii românești dela 1918—1928 — — — — —	Ștefan Metes
După zece ani — — — — —	Al. Ciura
Primele mele recrutări — — — — —	Col. Aurel Păcurariu
Câteva figuri ale artelor plastice române din Ardeal — — — — —	Emil Isac
Problema literară a Ardealului în anul al zecelea — — — — —	Ion Breazu
Etnografia românească în Ardeal după Unire — — — — —	Ion Mușlea
Pentru istoria și arta Banatului — — — — —	Dr. Ioachim Miloia
INVĂȚĂMÂNT-EDUCAȚIE: Probleme de învățământ în cei zece ani dela Unire — — — — —	Pavel Roșca
Acheta învățământului universitar: — — — — —	Rom. Demetrescu
Tălmăciul răbojului celor zece ani — — — — —	P. Sergescu
Secțiunea de matematică a Universității din Cluj — — — — —	Gheorghe Bratu
Observatorul astronomic din Cluj — — — — —	Sever Pop
Un institut pentru studii limbii române (Muzeu limbii române) — — — — —	Emil Pop
Instituțiile botanice ale Universității din Cluj — — — — —	D. Gusti
PROBLEME SOCIALE: Misiunea monografiilor sociologice — — — — —	C. Sudețeanu
Progresul gândirii sociologice — — — — —	P. Suciă
Ocupațiunea locuitorilor Țării Moșilor — — — — —	Nicolae Petrescu
Reflecțiunea mentalității naționale în presă — — — — —	I. Martalogu
PROBLEME ECONOMICE: Nouă eră industrială — — — — —	P. Suciă
Capitalul românesc și problema fărâncescă — — — — —	Dr. Gheorghe Popovici
BIOPOLITICĂ: Biopolitica, puericultura și schimbarea sistemului în conducerea Statului — — — — —	Dr. D. Stanca
Un Memoriu în chestiunea Moșilor — — — — —	Dr. Gh. Preda
PROGRES ȘTIINȚIFICE: O comparație dintre viața celulară din individ și cea socială dintre indivizi — — — — —	Caius Barboși
EUROPA CONTIMPORANĂ: Cetatea Păcii — — — — —	Lucian Blaga
PĂGINI LITERARE: Pan. — Plugarii — — — — —	Aron Cotruș
Ion Codru, Mă răsucesc, mă șah — — — — —	I. Const.-Delabala
Hora — — — — —	Horia Trandafir
ACTUALITĂȚI: Sărbătoarea Unirii — — — — —	Rel.
FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI: Acheta noastră universitară. — Teatrul Național din Cluj. — Un monument românesc — — — — —	
Reproduceri după operele artiștilor: Elena Popa, Aurel Ciupe, Al. Demian, Traian Bilișu, Romul Ladea, Catul Bogdan, Albescu. — — — — —	

P 77

INV 200

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIATA UNIREI No. 8, CALEA VICTORIEI No. 51

Abonamente: Pe un an 600 lei. Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite în America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an

Bibl. Inst. de inv. superior Sibiu
IN. N. 12576 - 78

SOCIETATEA DE MĂINE

REVISTĂ BILUNARĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Director: Ion Clopoșel

CLUJ,

Redacția și Administrația:

Calea Victoriei 51,

Plaza Unirii No. 8.

Telefon: 308

CLUJ, 1 și 15 Decembrie 1928

Anul V

N. rev. 22—24

Un exemplar: Lei 80

LA ZECE ANI DUPĂ UNIRE

S'au împlinit zece ani de când în Alba-Iulia s'a petcut definitiv soarta Ungariei și s'a creat deplina noastră independență de Stat. Evenimentul este o piatră de hotar între două epoci. Acea zi de 1 Decembrie va trăi deapănuri în amintirea generațiilor.

Alba-Iulia este începutul istoriei moderne de stat a tuturor românilor. Dispunem de complecta libertate de a organiza un stat al nostru, după cea mai matură judecată.

Sărbătorim întâia decadă a vieții libere de Stat și este ceasul să ne examinăm conștiința și să ne întrebăm, făcând o privire retrospectivă: cât am realizat din litera Alba-Iuliei, cari sunt problemele ei, ce rezistențe am întâmpinat și cari sunt perspectivele și soluțiile viitorului?

Alba-Iulia este axa în jurul căreia urmează a se consolida așezămintele trainice ale țării românești.

Evenimentul petrecut acum zece ani a umit a lume întreagă prin proporțiile sale covârșitoare. Decretarea independenței naționale a fost de altfel un document utilizat de diplomația noastră la conferința de pace. Alba-Iulia a fost creația perfect conștientă a unui popor; voința unui popor are în vremea noastră putere de suveranitate, niciun judecător nu i se mai instituie în for superior.

Alba-Iulia a fost organizată cu plan, dinainte, fixându-i-se ziua și ora convocării. În desfășurarea evenimentelor începând cu ziua de 12 Octombrie până la adunare, și-a avut rolul său mare consiliul național român dela Arad, care zi cu zi a desbătut evenimentele și a preparat Alba-Iulia. Și s'a procedat cât se poate de rațional, cât se poate de... constituțional. Ori cât de investit cu depline puteri s'ar fi simțit comitetul executiv al partidului național unit cu delegația partidului social-democrat român, o decizie luată de un mănunchiu restrâns de conducători n'ar fi avut greutatea cuvenită nici în opinia publică, nici în balanța judecății streine.

Unirea odată hotărâtă de delegați cu „credenționale” în regulă și ratificată de imensa mulțime de popor, ce devenise un act politic de o valoare internațională, ce nu mai putea fi redus, contestat ori anulat de nimeni.

Cele 9 hotărâri ale Alba-Iuliei au fost crezul politic, ieșit dintr'o îndelungă și obiectivă judecată. Ele cuprindeau întreaga ideologie democratică a programelor noastre politice de pe vremuri, principiile de luptă în parlament și presă și preconizau întemeierea unui stat modern și model în care constituția să nu fie o vorbă goală, iar libertățile cetățenești să fie traduse în fapt și garantate de legi. Ele au fost norece inspirate și ne fac onoare.

Tocmai de aceea celebrele principii ale Alba-Iuliei de acum 10 ani trebuiesc îndeplinite. Nu suntem un popor de șarlatani și de violenți, cari să nu ne respectăm obligațiunile luate atunci. Deci: vom duce la bun sfârșit reformele sociale care să înalțe nivelul de viață al țărânilor române, muncitorimii îi vom garanta rezultatele dobândite în statele apusene, minorităților le vom da posibilități de desvoltare în cultura și viața lor religioasă și de reprezentare în viața politică a țării, iar răspândirii ideilor îi vom asigura toată libertatea.

La Alba-Iulia s'a proclamat unirea fără condiții, era și absurd să se pună condiții, căci unitatea culturală și politică era demult simțită. S'au fixat însă temeiurile necesare statului român întregit, hotărârile-temeiuri nu sunt piedeci ale unificării, ci dimpotrivă, condițiile creării unui stat perfect unitar, democrat și european. Ardeleanii se așteptau la dificultăți în viața politică, la ciocniri cu vechile partide incapabile de a-și asimila spiritul reformelor largi de cari avea nevoie întreg poporul românesc, dela Nistru până la Tisa.

Ciocnirile au fost mai violente decât și-ar fi putut închipui cineva. Massele populare transilvănene au fost bruscate în credința lor. De aici criza politică a României, care a făcut imposibil un progres rapid în prima decadă dela Unire.

Într'o asemenea atmosferă politică încărcată e dificil să ne dăm seamă exact despre înfăptuirile în domeniile publice. Tocmai fiindcă țara a fost hărțuită de luptele intestine, un lipsit eforturile sistematice și continue de realizare. Nu știm cine ar risca un bilanț precis. Viața economică și financiară nu a ajuns la puncte de liniște. Suntem dintre puținele țări, cari nu și-au stabilitat moneda. Moravurile noastre balcanice inspiră îngrijorări streimătății, care ne evită pânăce nu vom ști să oferim mai multă siguranță și să ne dăm un echilibru al gestiunilor de stat. Generalizări ușurate, exagerări în bine sau în rău, mângâieri fataliste ori imprecășii tardive, nu sunt de natură să ne edifice asupra situației. Și tocmai pentru a scăpa de balastul lor și a ne forma o părere critică asupra nevoilor României contemporane, ar trebui ceva de întreprins. Niciun plan mare și statornic de refacerea economică, morală și culturală nu agită opinia publică. Pentru că nu suntem lămurii îndestul și documentat asupra problemelor pe cari vrem să le realizăm.

Tocmai pentru a umplea un gol însemnat în stu-

diul realităților românești a pornit la drum înainte cu unei ani revista *Societatea de mâine*.

Ținuta noastră pe care o considerăm ca fiind cea mai potrivită este, ca, fără a renunța la scrutarea stărilor nefavorabile din trecut, să nu persistăm totuși în mod disproportionat ori aproape exclusivist într'un criticism care ne-ar fi de prea puțin folos, ci să ne îndreptăm atenția asupra problemelor ce se pun în clipa de față și în cunoștința lor cât mai precisă să mănecăm la elaborările menite să întregescă atât cultura cât și ființa noastră de stat. În locul sterpelor lamentări și scormoniri profesionale ale relexor, să consacram puterile noastre de muncă unui constructivism viguros și rațional.

Pentru a nu clădi pe nisip, ci a întreprinde acțiuni întemeiate pe preciziunea faptelor, e necesar pentru o țară tânără, ca înainte de toate să-și cunoască problemele.

Cunoașterea necesită un aparat științific de descindere pe teren, de strângerea datelor în mod direct dela sursă și de elaborare a lor într'un sistem de ideologie și plan de traducere în realități.

Această îndatorire este ceea ce am numit noi *problemă sociografică*, d. Mihail Manoilescu *inventariere* a României mari, iar recunoscuta autoritate științifică în materie socială dl Gusti *intocmire* a unei *enciclopedii* a vieții naționale.

Societatea de mâine a atras atenția în mod stăruitor asupra chestiunii anchetelor sociografice și a reușit să întrunească un mănunchiu de vre-o 20 publiciști de seamă, cari să se preocupe de ea.

Insuș numărul de față continuă a publica (a se vedea ultimele numere) o mare anchetă în munții apuseni și începe o nouă și importantă anchetă asupra progresului studiilor universitare. Incetul cu incetul și în măsura mijloacelor ne vom trudi să amplificăm și desăvârșim ancheta sociografică atât de necesară dezvoltării culturale și prosperității statului român.

Preocuparea sociografică este permanentă și programatică. Într'o bună zi desigur, se va ivi omul de inimă și de cultură care va înțelege această nevoie limpede a României și ne va da concursul pentru a duce la limanuri fericite aceste năzuinți. Ne vom da atunci o instalație cuvenită a posibilităților oarecum tehnice pentru a susține campania. Un birou, o arhivă sociografică, un cerc de investigatori care să lucreze în continuitate și apoi înlesnirile descinderilor la fața locului, cu un cuvânt un institut sociografie e necesar pentru a prinde pulsațiunile societății actuale pe regiuni. Când îl vom putea întemeia? N'am putea mai bine sărbători Alba-Iulia decât traducând în faptă ideea.

Ion Clopoțel

Acum zece ani în Bucovina

Prin manifestul împărătesc din 16 Oct. și în urma răspunsului lui Wilson la cererea Austro-Ungariei de armistițiu și pace s'a creat o situațiune față de care trebuia să ia și Românii din Bucovina o ținută. Tratativle între fruntași au urmat în tot cursul săptămânii între 20 și 27 Oct. Ele aveau să ducă la o înțelegere între A. Oneiul, cu ținuta sa echivocă, și între ceilalți Români, care doreau să dea o declarație demnă. De dragul unirei și pentru a apărea în fața lumii fără certe interne s'a primit, după lungi discuții.

Într'acestea veni Iancu Flondor din Storojineț. Într'o adunare ce o avurăm cu el, el declară că nu e învoit cu rezoluția, care făcea prea multe concesii lui Oneiul. Rămase să ne înțelegem cu acesta după întoarcerea lui din Viena, și să-l convingem să se apropie mai mult de punctul nostru de vedere. Oneiul veni Vineri — Duminecă avea să fie adunarea — și ne trimise o scrisoare iscălită de toți deputații (pe care îi informase fals), în care ei declară că nu recunosc altă constituantă decât pe cea convocată de ei, căci ei, în baza manifestului împărătesc, s'au constituit în Sfat național.

Fiind desobligați prin această scrisoare, am luat Sâmbătă seara alte re-

zoluții, conforme cu dorințele tuturor, rămânând ea Duminecă dimineața să se alătore și Oneiul la ele, sau să mergem fără el.

Duminecă, la orele 11 înainte de amiază, începură nouăle pertractări cu Oneiul. Mulți din noi aveam grijă de scandale. Dar se vede că sub presiunea știrilor care stăpâneau în oraș, că România va intra să ocupe Bucovina, Oneiul bătu de ocamdată în retragere; cei doi deputați sosiți și ei din Viena, Sârbu și Grigorovici, veniră la adunare și astfel adunarea fu o grandioasă manifestare, primind cu unanimitate rezoluțiunile care proclamau unirea tuturor Românilor într'un singur stat național și numindu-se constituantă. Manifestarea aceasta a fost cât se poate de frumoasă. Când am venit acasă, seara, eram atât de obosit sufletește de grijile avute și de emoțiile simțite, cum rar m'am mai simțit în viață.

De două zile sântem tăiați cu desăvârșire de Apus, căci Ucrainenii au ocupat cu puterea Galiția de est. Pe azi se anunța cucerirea Cernăuților de masele și legionarii Ucrainii. Românii un moment erau intimidăți, dar mai ales ținuta fermă și neînfricată a lui Iancu Flondor i-a încurajat.

Cele ce se petrece prin oraș și

aduce aminte de revoluția rusească. Ieri regimentele de aici au „demobilizat” de sine. Soldații au plecat simplu de tot acasă, după ce au golit toate magaziele militare, al căror conținut a trecut în mâna Evreilor, firește. De azi dimineață Ucrainii care demonstrează prin oraș împușcă din puști pe străzi — puști și-a luat cine a dorit din magaziele militare — și aruncă cu grenade.

După adunarea din 27 Oct., în care s'a votat frumoasa rezoluțiune, Românii eram singuri că trupele române vor intra să ocupe Bucovina. Așa credeau și streinii. Dar zilele treceau una după alta și ele nu mai veneau. Atunci streinii credeau că totul e un bluf și Rutenii făcură în Dumineca următoare (3 Nov.) o manifestare. Zilele ce urmară fură pentru noi grele și se părea că Ucrainii și bolșevismul vor lua stăpânirea Bucovinei. Miercuri în 6 Nov. conducătorul Rutenilor, Omelian Popovici luă cu forța puterea dela guvernatorul țării, Etdorf. Convins că Românii nu vor interveni, Oneiul făcu pact cu Rutenii și se mulțumi cu funcțiunea de guvernator al minorității românești din Bucovina.

Foarte frumoasă a fost ținuta lui Flondor. Mai întâiu față de governa-